

In & out

Mundu globalean bizi garela eta mundu horretako ekonomia, ingurumena, bertako kulturak oro eta baita bertako bizilagunok ere elkarren eraginpean gaudela, horra azken boladan geroz eta maizago entzuten dugun kontua, geroz eta begi-bistakoagoa den errealitatea. James Lovelockek, 1960ko hamarraldian, egitate horri buruz teorizatu zuen Gaia hipotesian: izaki bizigabe zein bizidunok elkarrekin-tza-sistema konplexu eta bakarra osatzen dugula, hara bere ideiarekin muina. Hari horri tiraka, zientziak ere tximeleta-efektuaz berba egin digu: tximeleta batek Zeelanda Berriaren hegoak astintzeak haize-erauntsia eragin ei dezake antipodetan.

Azken urteotan ekonomiaren estatuez gaindiko zabal-kundeak, komunikazio-sistemen garapen bizkorak eta mi-grazio geroz eta ugariagoek indarberritu egin dute sentipen hori (herrixka globalean bizi garelako sentipena, alegia), baina ez da kontu berria, mundua mundu denetik gertatu den fenomeno baizik: gure paisaia, barbarako, Erromako zubiak ez dira euria eta eguzkia nahasten diren une bitxi horietan soilik ageri; latinezko «*saxum volutum non obducitur musco*» atsoitz zaharra ere 1546an agertu ei zen estreinakoz ingelesez («*a rolling stone gathers no moss*»), John Heywood-en *Proverbs* bilduman, eta urte batzuetara «*dabilen harriari ez zaika goroldiorik lotzen*» idatzi zuen Axularrek...

Bazterrik (ustez) zokoratuena ere sistema osoaren kate maila bat gehiago baino ez dela eta inkomunikazio erabatekorik ez dagoela, azken beltzean. Har dezagun, konparazio baterako, lerrook sinatzen dituenaren ume eta gazte-denbo-

retako ibilerak aterpetu zituen herria, Markina-Xemein. Orain EAeko etorkin-tasarik altuenetarikoa omen dauka: populazioaren %10 inguru. Urte askoan, ordea (Bilbora begira jartzen gaituen Trabakuako bidea konpondu zuten arte bai behinik behin), ia bazter guztietatik urrun zegoen; hala ere, herri horrek artzain eta beharginak bidali zituen Ameriketara zein Australiara, pilotariak Ameriketara, Filipineta-
ra eta beste leku askotara, Carrarakoaren pare zabaldu zuen bere harri beltza hainbat bazterretara eta dantza-erakustaldiak, kokoteak eta beste zenbait produktu ere esportatu zituen.

Bazterrotan globalizazio kontuez berbetan hasi baino lehen, esate baterako, herriko lantegi nagusiak (Esperanza y Cía) morteroak saldu zizkien Irani, Iraki eta gerran zeuden beste herrialde batzuei. Handik urte batzuetara, aldiz (paradoxaz josirik baitago bizitza), bosniar errefuxiatuak hartu zituen, beso zabalik hartu ere.

Globalizazioa, horrenbestez, aspaldidanikoa da, baina azken urteotan beste dimentsio bat hartu du, Interneten sorrera eta merkatuen irekiera-prozesuak direla kausa. Kontua da globalizazioan koska bat gehiago estutze horrekin batera problematika berriak azaldu zaizkigula: deslokalizazioa, kulturantzatasuna, nazioarteko kapital fluxuak, ekoizpen-ereduaren zein ingurumenaren krisiak, altermundializazioa, energia iturriei buruzko eztabaida... Mundua txoko eta txokoa mundu bihurtu zaizkigun honetan, gai horiei guztiei buruz hausnartzeko bokazioarekin ekin diogu Glokalia sailari.

Para bellum

Bosniar errefuxiatuak aipatu ditut arestian; militarismoak eta beronen kume den gerrak ekarri zituen horiek Euskal Herrira. Bada, militarismoaz (gastu militarrez, zehatzagoak izateko) dihardu irakurri berri dudan txosten guztiz gomendagarri batek: *2007ko gastu militarra. Pobrezas y rique-*

zas de un mundo miserable, Gasteizkoak kolektiboak urtero-urtero (lan benetan txalogarria eurena) ontzen dituen txostenetan azkena. Txosten elebidun horrek, sail honek bezala, lokala eta globala uztartzen ditu. Egin kontu atal baten izena honako hau dela: «Dedicando el Gasto Militar a financiar las principales necesidades mundiales». Bertan diotenez, NBek modu honetan zerrendatzen ditu munduko gabezia eta premia nagusiak bere Giza Garapenerako Txostenetan (txostenok euren lanerako erreferentzia modura darabiltzaten arren, arabar antimilitaristek argi uzten dute ez datozela bat premiak modu *asistentzial* hutsean konpondu behar horrekin):

- 300.000 milioi dolar behar lirateke «1.000 milioi pertsonaren erabateko pobreziari aurre egiteko».
- Beste 50.000 milioi dolar, «850 milioi pertsona hiltzen dituen goseari aurre egiteko».
- 1.000 milioi lagun etxegaberi babesa emateko: 21.000 milioi dolar.
- «Erditzean edo haurdunaldian mediku arreta nahikorik ez izateagatik urtero hiltzen diren 530.000 emakumeren heriotzari aurre egiteko»: 13.000 milioi dolar.
- «Hiesak urtero hiltzen dituen 2,9 milioi pertsonen heriotza saihestu eta etorkizunean gaixotasun horrek 3,9 milioi laguni eragingo dizkien kalteei aurre egiteko»: 13.000 milioi dolar.

Ez da hor amaitzen premien zerrenda, bistan denez, baina horiek dira behinenak. Behin datuok plazaratuta, EAeko gastu militarraz dihardute Gasteizkoak-ekoe; eurek ondorioztatutakoa da gastu hori %9 hazi dela 2006koarekin alderatuta: 1.805,24 milioi € orotara (kupo bidez Espainiako Polizia, Armada eta enparauak finantzatzera bideratutakoa + EAeko bertako polizia-gastua); hots, 2.346,81 milioi dolar. Dirutza hori gogoan, zer ekarpen egin ahalko genieke sos horiekin NBek aipaturiko premia larriei? Hizpide dugun txostenaren arabera, honako hauek:

- 5 milioi eta erdi pasa lagunen erabateko txirotasuna urtebetez saihestea.
- Aurten gosez hilko diren 300.000tik gora lagunen heriotza saihestea.
- Milaka eta milaka lagun etxegaberi etxea eskaintzea.
- Erditzean edo haurdunaldian arretarik ezagatik hildako ia 3.000 emakumeren heriotza saihestea.
- Hiesak jotako 16.000 pertsona baino gehiagoren heriotza saihestea, eta baita aurten gaixotasun horrek kutsatuko dituen 220.000 lagun baino gehiagori sendabidea ematea ere.

Kalkulu bat baino ez da, argi dago, bere balizko akats eta zehaztugabetasun guztiekin, baina errealitate gordin bat bistaratu eta norabide bat markatzen du. Horregatik bakarrik, eta baita azken urteotan egiten ari diren lan eskergagatik ere, txaloa merezi dute gasteiztar antimilitaristek.

Kontuak kontu, eurek aipaturiko norabide horretan ote goaz? Badakigu ezetz, eta datuek hori berretsi baino ez dute egiten:

- Urteotan nabarmen egin du gora segurtasun enpresen zein merkatuan euren burua eskaintzen duten enpresa militar pribatuen balioak: 33.000 milioi dolar 1990ean, 100.000 milioi dolar 2006an eta uste da 200.000 milioiko balioa izango dutela 2010erako.
- 2006an 65.300 milioi dolar gehiago eskatu zizkion Bushen AEBetako Kongresuari Irak eta Afganistango gerretarako, eta baita hark eman ere. Aurtengo urtarrilean egunkari guztietan irakurri ahal izan dugunez, Bushen 20.000 milioi dolar baino gehiagoko arma-salmentak burutu ditu Ekialde Hurbilera eginiko bidaiari (AEBek hori eginagatik, beste estatu zein gobernu batzuekin ez bezala, AEBek mintzatzerakoan inor gutxik erabili du *erradikal*, *indarkeriazale* edo antzeko etiketarik).
- Ipar Koreak zein Iranek programa nuklearrak garatu behar zituztela-eta, espantuka ibili dira oraintsu Men-

debaldeko potentzia nagusiak. Urtarrilean bertan, orde, Frantziak Saudi Arabiari errektore nuklear bi saldu dizkio. Espainiak, berriz, egun nonbait ments dituen guda-gurdiak, gerraontziak eta helikoptero, hegazkin eta misilak eskuratzeko 27.617 milioi dolar xahutzea espero du 2007 eta 2025 bitartean. Eta gastu horren digestioa errazteko-edo, irudi-kanpaina gogorra jarri du indarrean (egun dena baita irudia): iaz, adibidez (aurreko urteetan egindako moduan), 18 milioi €-ko bi publizitate-lehiaketa esleitu zituen, herritarrak Armadara bidan jartze aldera. Badira kanpaina sotilagoak ere: Armadak katalogo ofizial berrietan ageri diren gradu eta graduondoko tituluak eskaintzen ditu orain Espainian, zenbait unibertsitaterekin batera. LOEk ezarritako *Educación para la ciudadanía y los derechos humanos* ikasgai berrian, bestalde, honako hau izango da edukietako bat: «[la] Defensa como un compromiso cívico y solidario al servicio de la paz». Orwellen *Gerra bakea da hartan bezala*, edo antzera samar...

- EAEko ikastetxeetan ere irakatsiko da aurrerantzean bakeari eta giza eskubideei buruzko ikasgaia, Jaurilaritzaren ekimenez. Ikastetxeetan indarkeriaren kultura gainditzeko apustu irmoa dela dio Tontxu Camposek. Gure aspaldiko auzi zornatuari erreparatuta, badago, bai, horretarako premia. Haatik, zer pentsatua ematen dute Joseba Azkarragaren berbek, «terrorismoari zilegitasuna kentzeko plana» dela aipatu baitu. Hots, indarkeriaz mintzo, alde bakarrera begira jartzeko arriskuan ez ote garen, beste behin: aipatuko ote da plan horretan, konparazio baterako, duela gutxira arte arma laburren ekoizle nagusietakoa izan dela EAE? Emango al da heriotza-industria horrek Jaurilaritzatik jasotako diru laguntzen berri? Jakingo al dute ikasleek hemengo enpresen laguntzaz egiten direla Europako Eurofighter eta AEBetako Joint Strike Fighter guda hegazkinak, Dassault hegazkin militarrek, Tigre eraso-helikopteroak edota Chinook

helikoptero militarrek? Esango zaie gisa horretako proiektuetan buru-belarri dabilen Aernnova-n akziodun izan guran dabilela Jaurlaritza?

Kyoto eta gero

Lar luzatu gara aurreko puntuan (merezi du, hala ere, gaiak, gure *betiko auziak* ez baitie uzten lekurik ia horrelako kontuei), eta beste gai baterako tartea baino ez zaigu geratzen. Kontua da abenduan onartu zutela Baliko *errepide mapa*, Kyotoren osteko aroa hasteko giltzarri izango ei den berbera. AEBek akordioarekin bat egin zuten, baina baita isurketak mugatzeko xede zehatzik ez jartzea lortu ere (garai bateko pase foralaren antza dauka horrek). Ekologistek motz iritzi zioten hitzarturikoari. NBERen Klima Aldaketari Buruzko Gobernu Arteko Batzordeko (IPCC) zientzialariek klima aldaketari buruz eginiko txostena ere onartu zuten Balin. Txosten horrek klima aldatzen ari dela eta aldatketon eragilea giza-jarduna dela berresten du.

Artikulu hasieran aipatu dugun Lovelock datorkit akordura. Duela urte eta erdi inguru irakurri nion elkarrizketa batean dagoeneko beranduegi dela zioen zientzialari horrek, prozesua aurreratuegi dagoela eta ez dugula berau gerarazterik lortuko. Saiatu beharra dago, hala ere. Horregatik, hain justu, Jaurlaritzak 120 neurri proposatu ditu berotegi efektua sortzen duten gas isurien maila murrizteko. Auto pribatuaren gehiegizko erabilera denez isurketen eragile nagusietarik bat, proposaturiko neurrien artean dago tasak jartzea hirietan sartzan diren ibilgailuei, Londresen, Kopenhagen eta beste zenbait hiritan egiten duten moduan. Zentzuzkoa dirudi neurriak. Horren berri zekarren pasa den abenduaren 20ko *Berria*-n, ordea, Bizkaiko Foru Aldundiaren iragarki bat ere bazetorren, esanez Diputazioak 317 milioi €-tik gora erabiliko dituela aurtan «garraio eta errepide-tan». Bikoiztasun horrek Orwellen *doublethink* hura («*holding simultaneously two opinions which cancelled out, know-*

ing them to be contradictory and believing in both of them...»)
dakar berriro gogora, bizi dugun aro kontraesankorraren
adierazgarri (eta, honenbestez, hurrengo Glokaliarako utzi-
ko dugu AHTren afera)...¶